

Udržitelný rozvoj území

Karel Maier

Mezinárodní konference Udržitelný development a zelené dovednosti: Švýcarsko – česká spolupráce II
Praha, Národní technická knihovna – 16-17/2/2012

Udržitelný rozvoj území

- **Co je udržitelný rozvoj?**
- **Jak poznat, zda je rozvoj území udržitelný?**
- **Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?**
- **Jak můžeme prosadit udržitelný rozvoj území?**

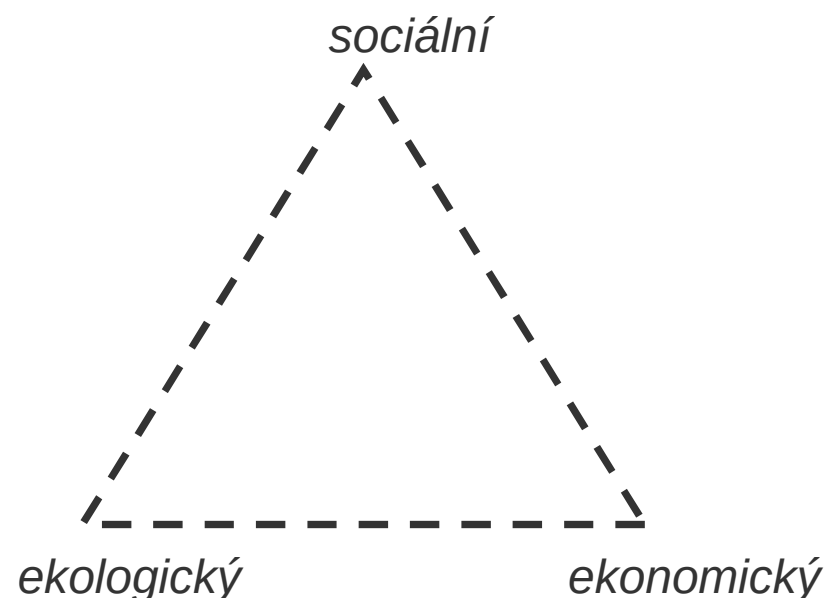
Co je udržitelný rozvoj?

*uspokojuje potřeby současné generace,
aniž by ohrožoval podmínky života
budoucích generací*

vyvážený vztah podmínek

- pro příznivé životní prostředí,
- pro hospodářský rozvoj
- pro soudržnost společenství obyvatel území

rozměry udržitelnosti:

Co je rozvoj území ?

development = „územní rozvoj“ = změna využití území, která je zhodnotí

(zhodnocení je z hlediska lidského společenství – nemusí se týkat všech dotčených občanů)

Jak poznat, zda je rozvoj území udržitelný?

normativy

ekologický pilíř

například

- normy znečišťování
- zvláště chráněná území

sociální a ekonomický pilíř

- ???

? lze „spočítat“, co je udržitelné?

? platí, že to, co vyhovuje v jednom území, bude vyhovovat všude?

? je to, co vyhovuje normám, udržitelné?

empirické soudy

porovnání + zkušenost → úsudek

například analýza SWOT –

Rozbor udržitelného rozvoje území v územně analytických podkladech

? kdo dokáže zodpovědně a kvalifikovaně posoudit, zda je rozvoj udržitelný?

? jaká je časová jednotka udržitelnosti?

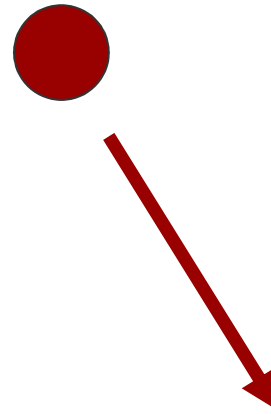
? (je město staré 1000 let „prověřeno na udržitelnost“?)

Rozvoj = změna

východisko

směr

intenzita / rychlost

➔ neexistuje obecně použitelná formulka na udržitelný rozvoj

➤ „headline indicators“ / „titulkové“ ukazatele

- umožňují porovnávání některých vybraných jevů
- sledují se trendy / změny v čase

Příklad kvantifikovatelných indikátorů pro rozbor udržitelného rozvoje území

	indikátor	soc	ekol	ekon
111	Míra plánovaného růstu zastavěného území		N	
112	Míra naplnění zastavitelných ploch			P
113	Míra recyklace zastavěných pozemků		P	P
211	Koeficient ekologické stability (KES)		P	
213	Ekologická fragmentace nezastavěného území liniovými stavbami		N	
311	Bilanční rovnováha mezi populační a pracovištní velikostí	P		P
413	Diverzita nového bydlení	P		
421	Podíl obyvatel v sídlech v dostupnosti zařízení předškolní výchovy	P		
422	Podíl obyvatel v sídlech v dostupnosti základních škol	P		
423	Podíl zastavitelných ploch pro bydlení v dostupnosti zařízení předškolní výchovy	P		
424	Podíl zastavitelných ploch pro bydlení v dostupnosti základních škol	P		
425	Dostupnost veřejných prostranství plnících funkci veřejné zeleně ze zastavitelných ploch pro bydlení	P		
511	Podíl zastavitelných ploch pro bydlení v záplavovém území	N		N
512	Podíl zastavitelných ploch v záplavovém území			N

P = pozitivní hodnocení

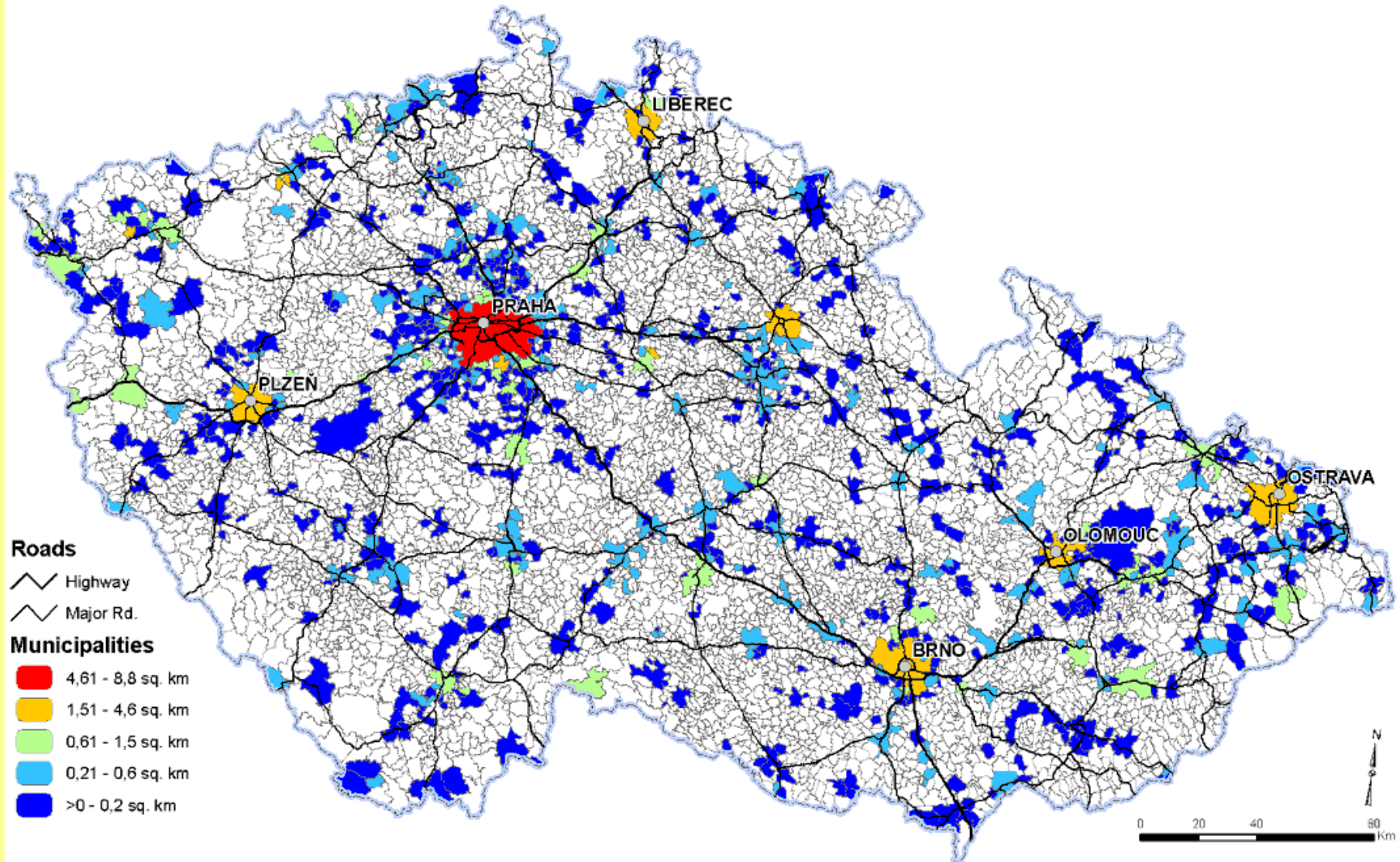
N = negativní hodnocení

Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

- environmentálně – změny fyzického prostředí
- sociálně a ekonomicky

Nárůst zastavěného území v obcích ČR 1990-2008

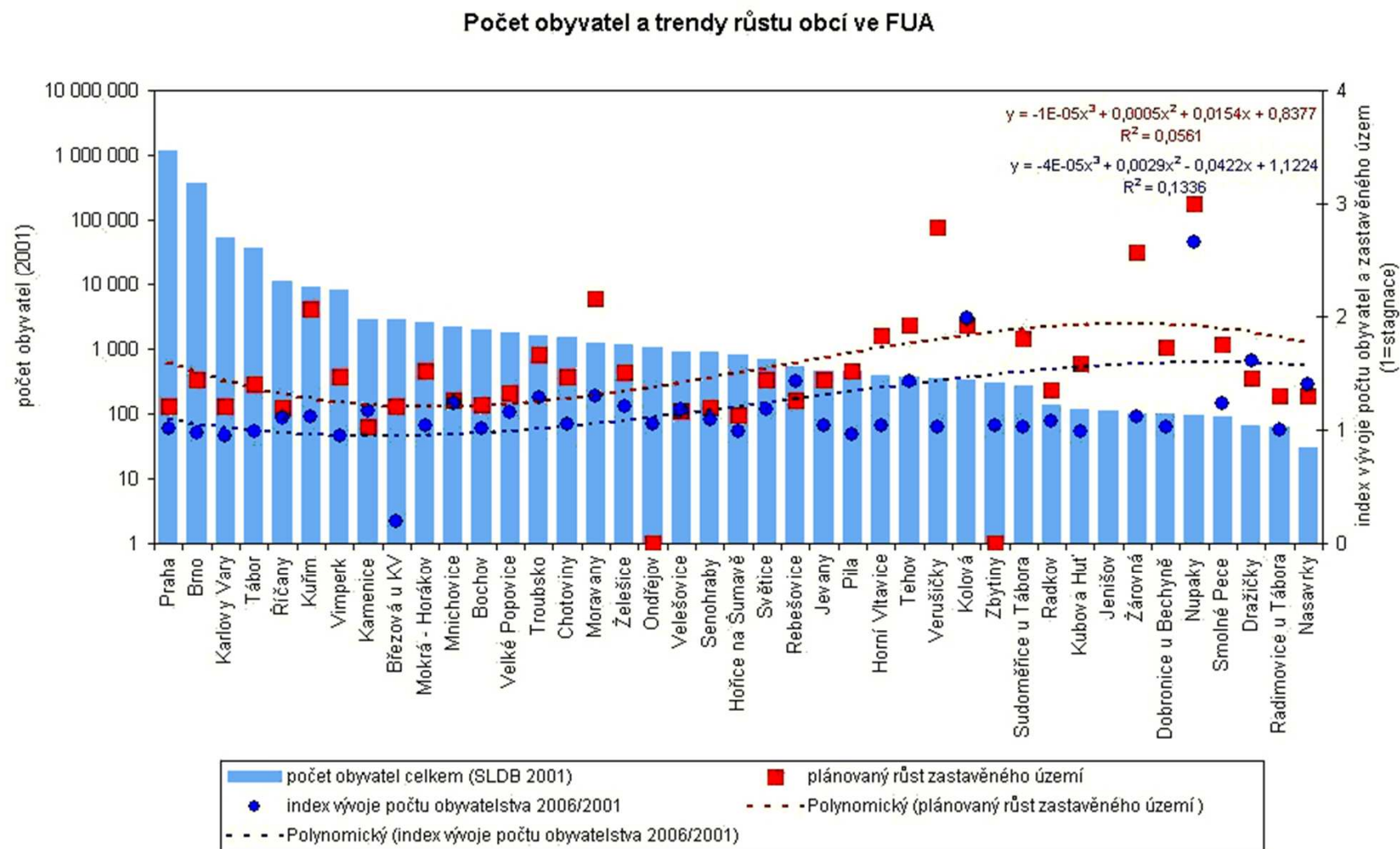
Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

Zdroj: suburbanizace.cz

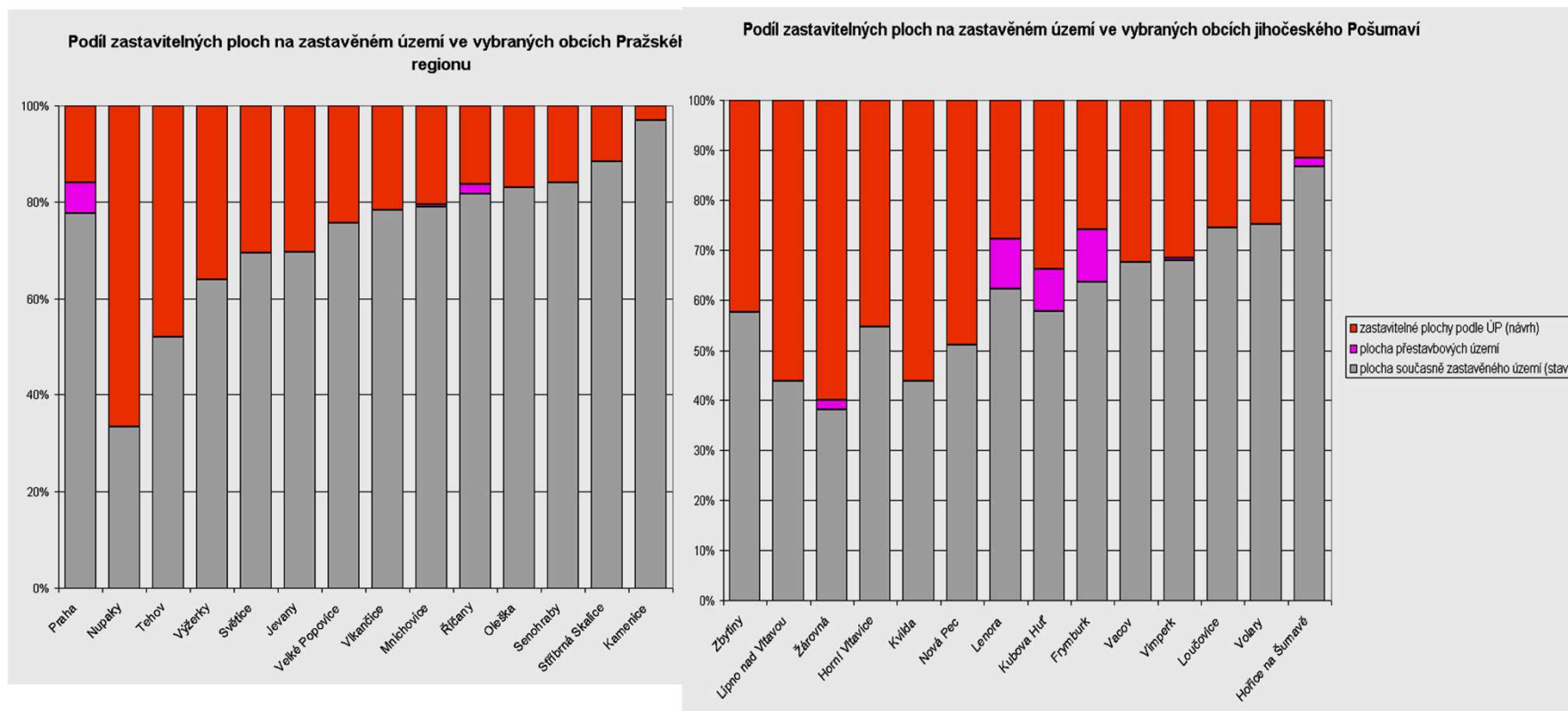
Růst zastavěného území neúměrný vývoji počtu obyvatel

Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

Nevyužívání zastavěného území

Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

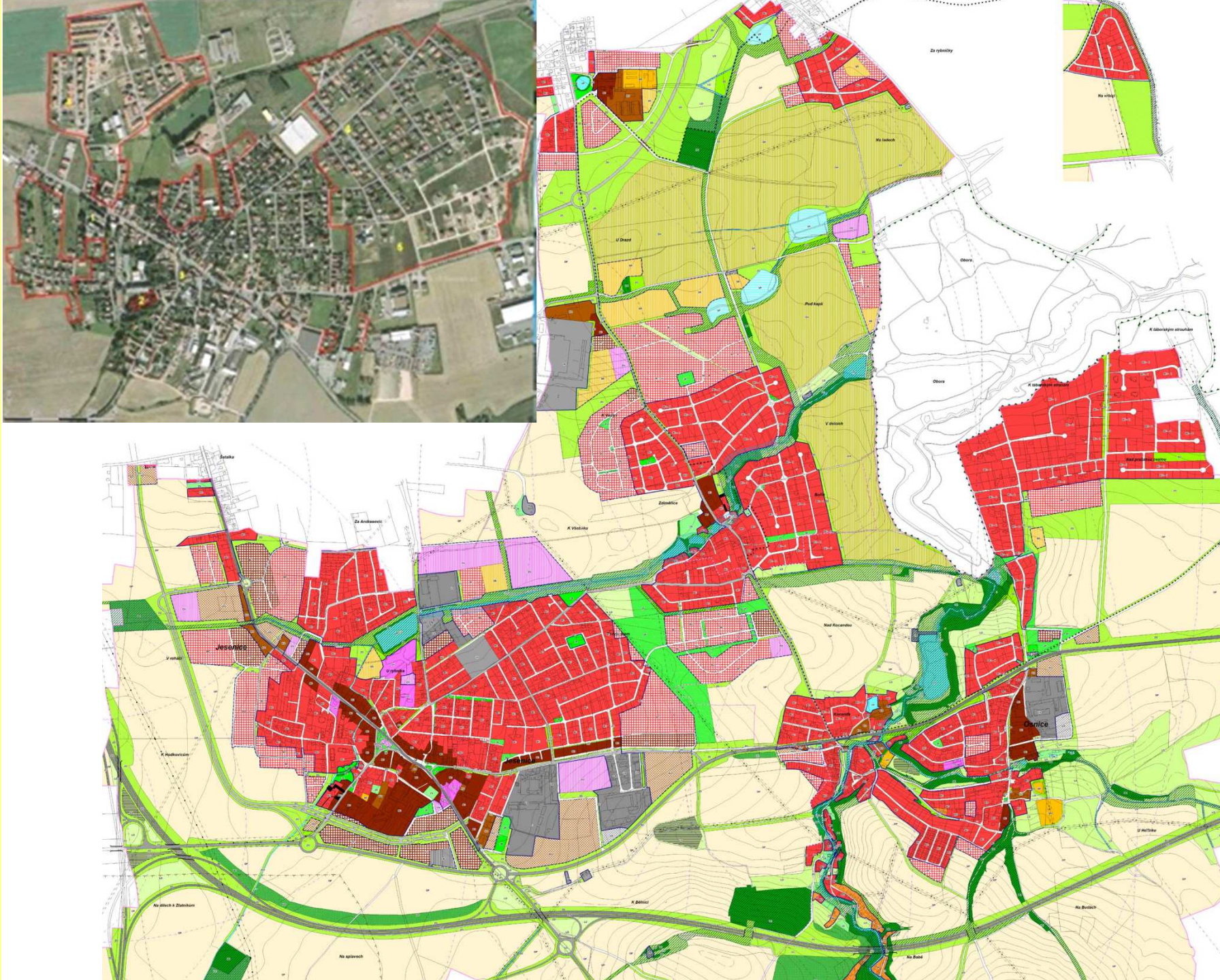

Zástavba v zázemí Prahy 1950 / 2008

Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

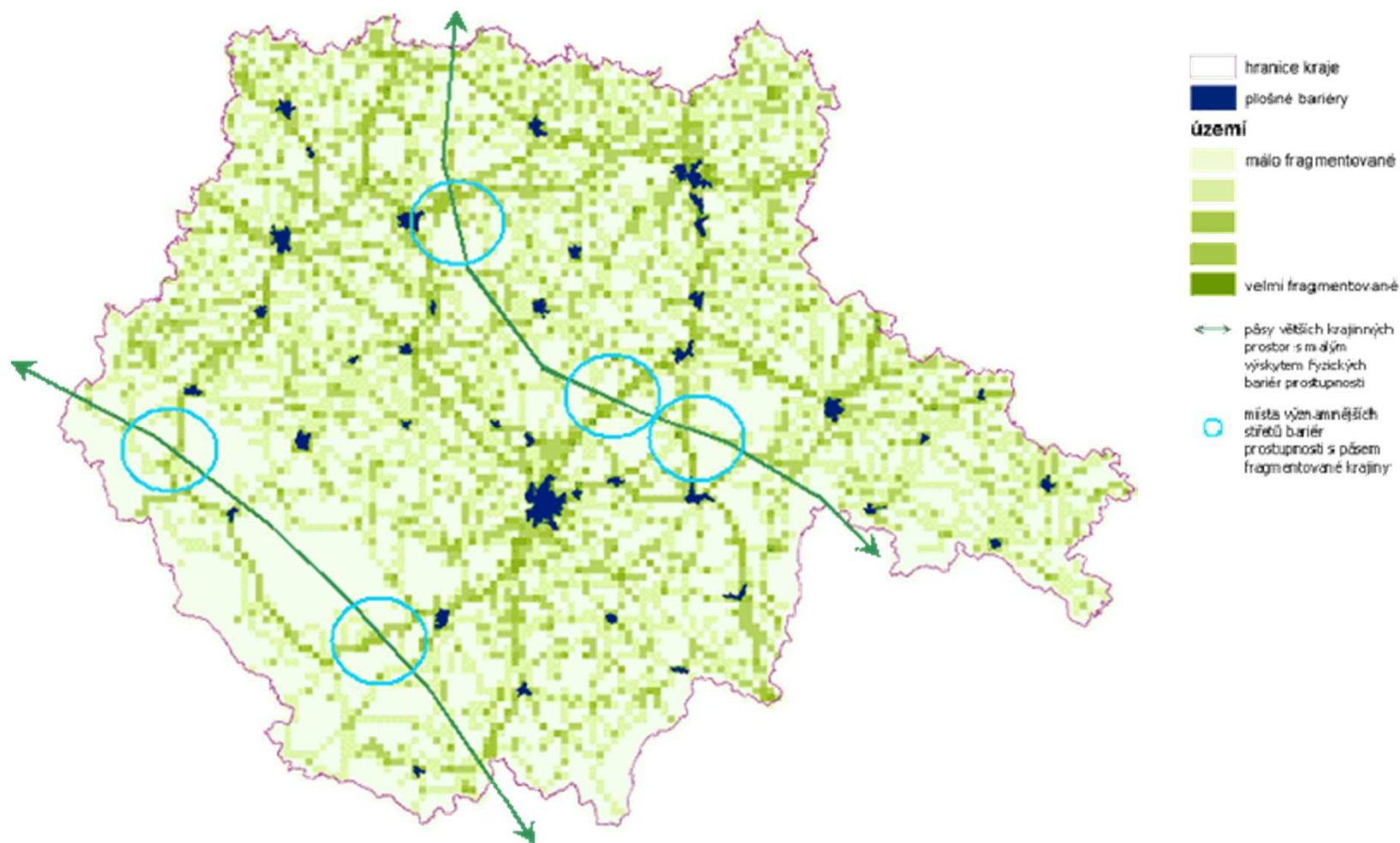

Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

Fragmentace území infrastrukturami

Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

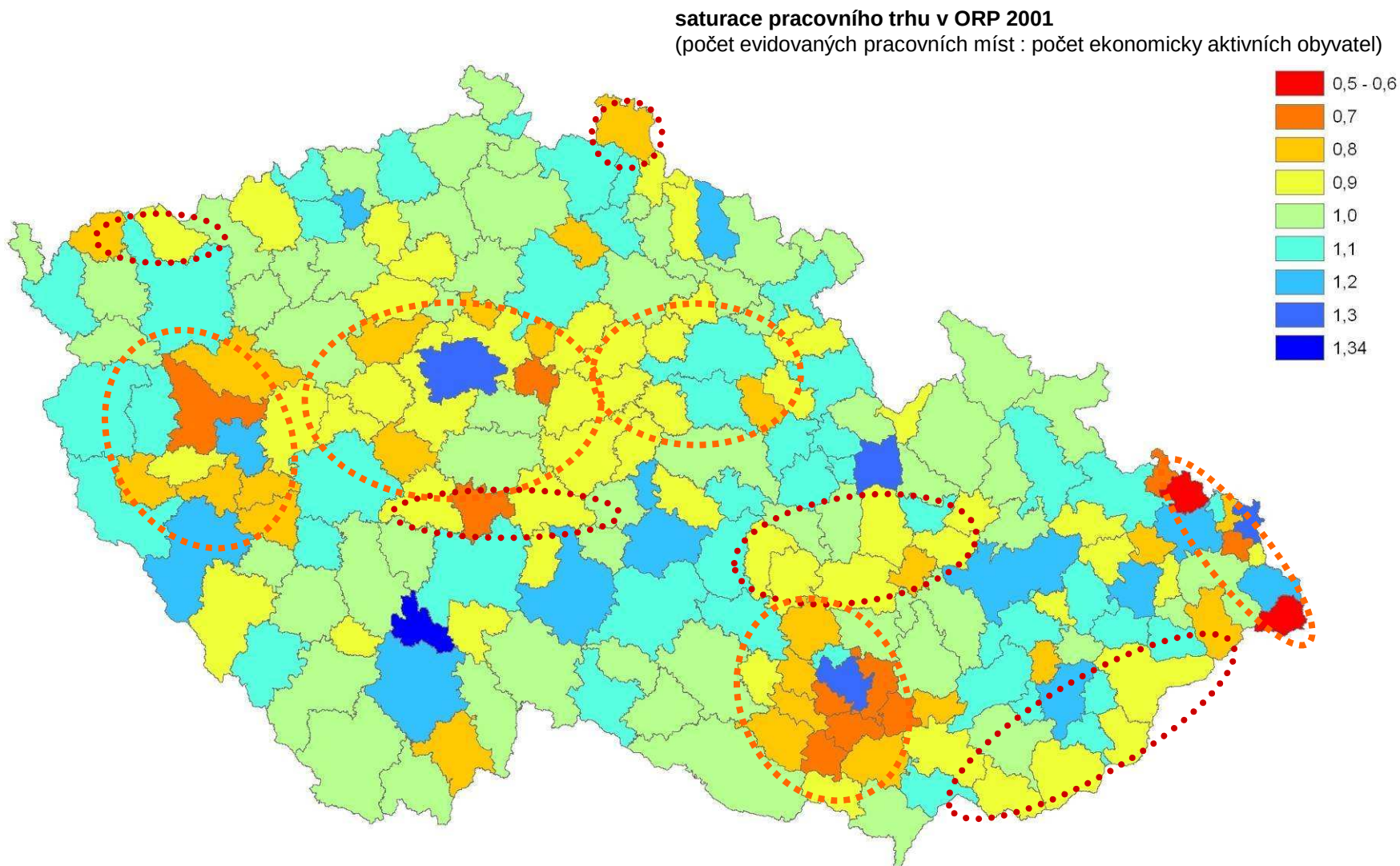
Zdroj: ČVUT-FA, Maier, Čtyrský, Drda, Baron, Neudertová 2004: Analýzy území pro regionální a celostátní nástroje územního plánování

Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

- environmentálně – změny fyzického prostředí
- sociálně a ekonomicky

Dostupnost pracovišť z bydlišť, periferie bez pracovišť

Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

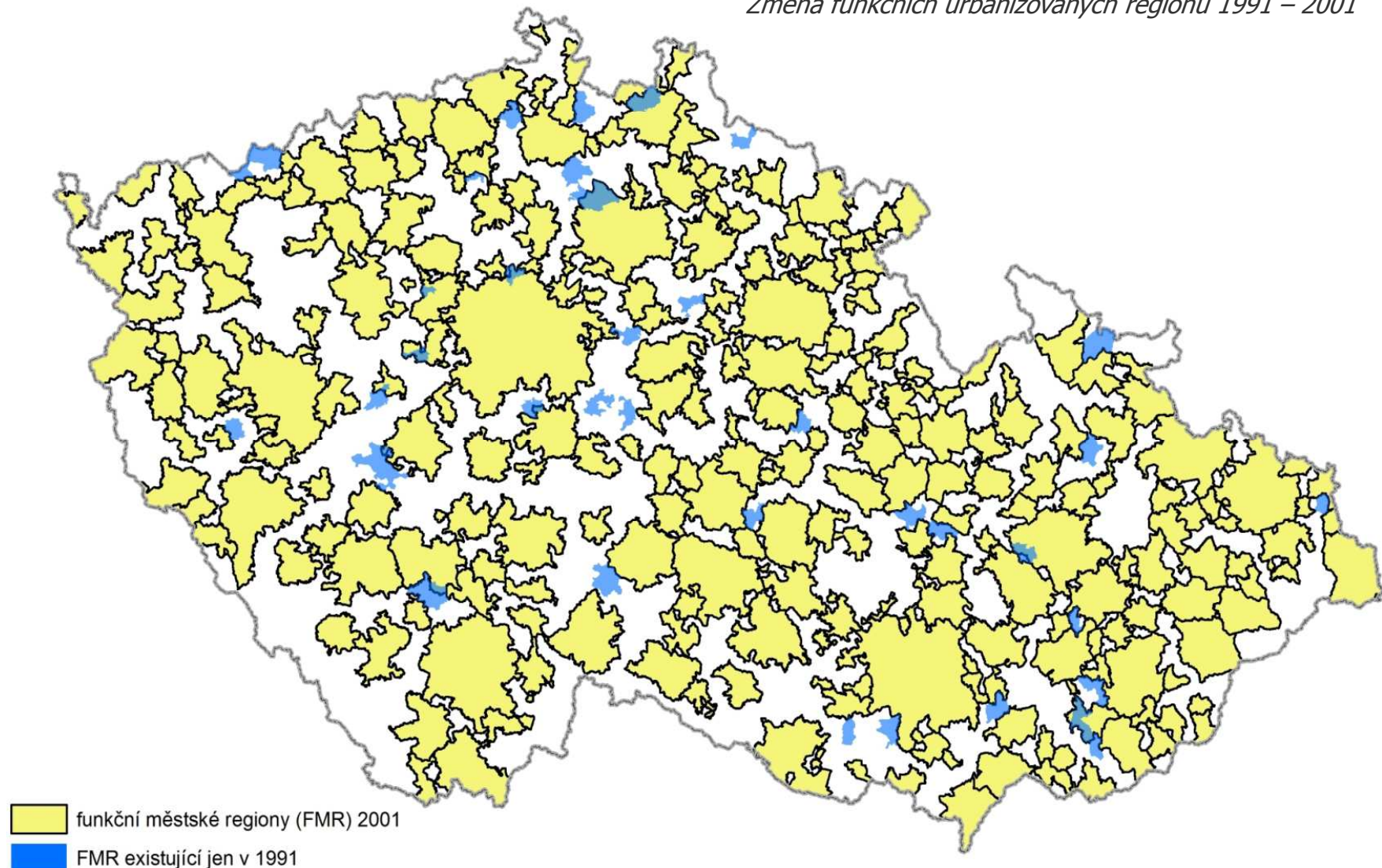

Zdroj: WD-07-07-4 Koncepce územního plánování a disparity v území

→ periferní území bez dostupných pracovištních a obslužných cente

Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

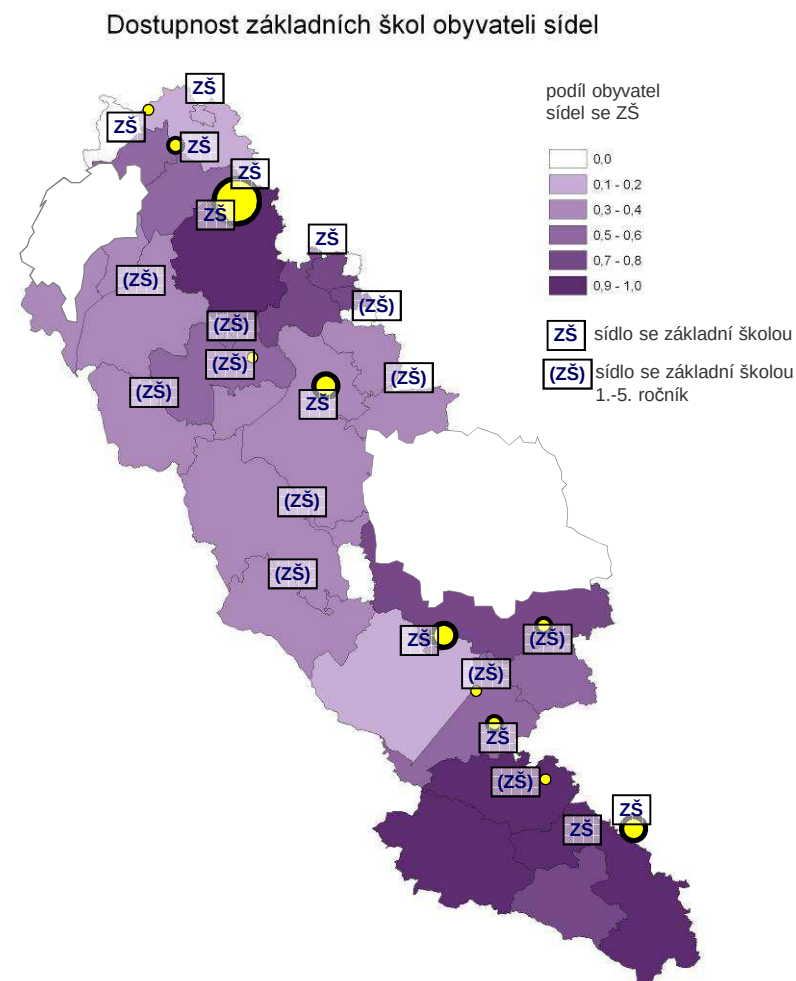
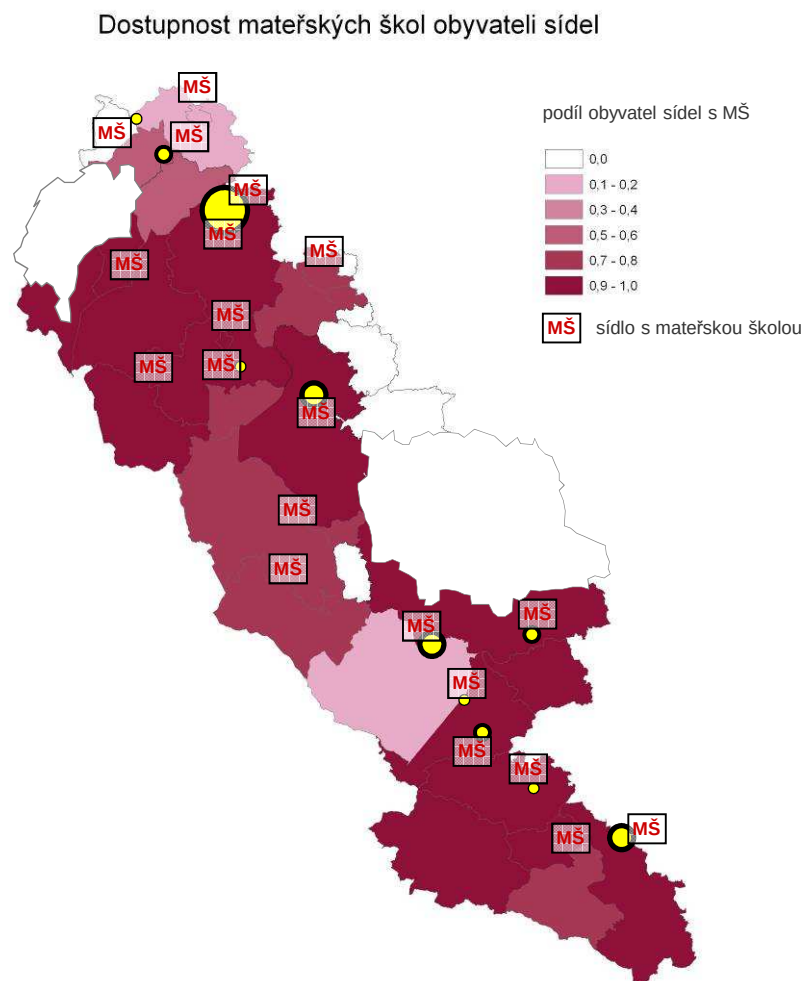
Změna funkčních urbanizovaných regionů 1991 – 2001

Zdroj: Mulíček et al. POLYREG 2009

Dostupnost zařízení základního občanského vybavení z bydliště

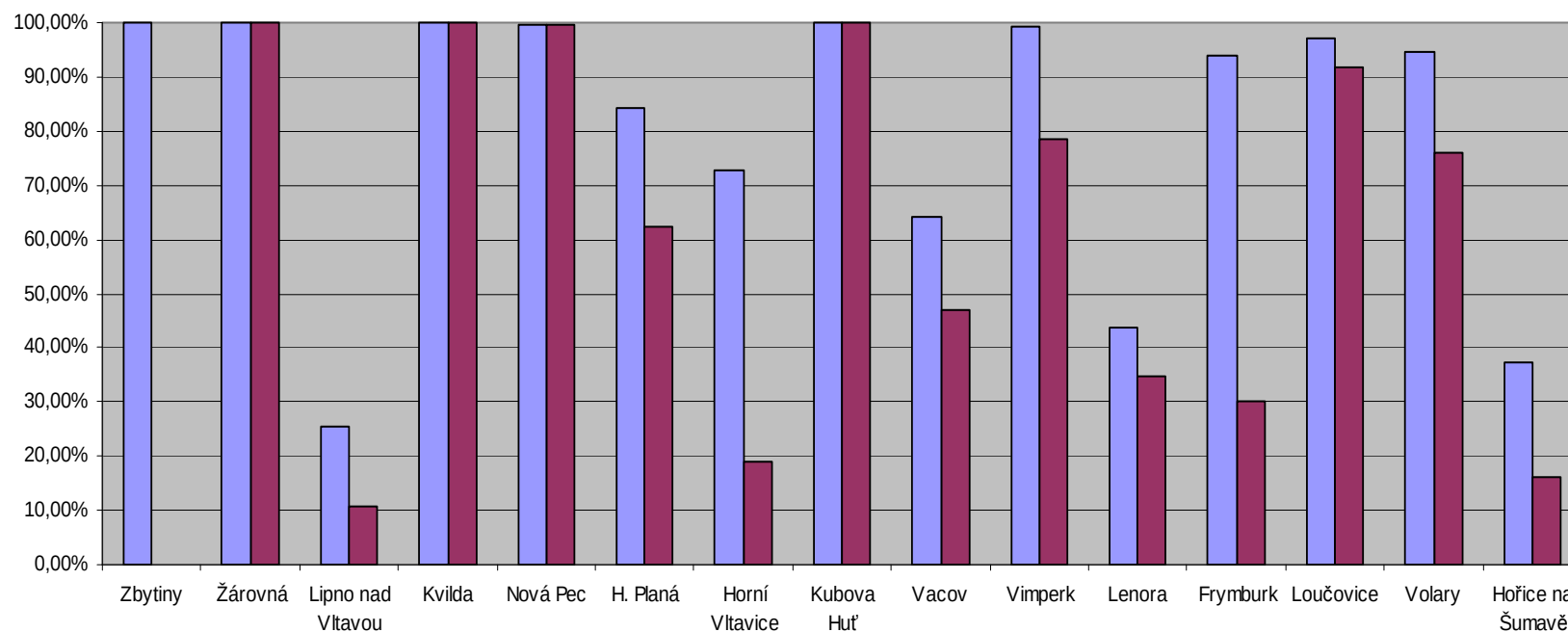
Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

Dostupnost zařízení základního občanského vybavení z bydliště

Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

Podíl rozvojových ploch bydlení mimo dostupnost základních školských zařízení - Jč Šumava

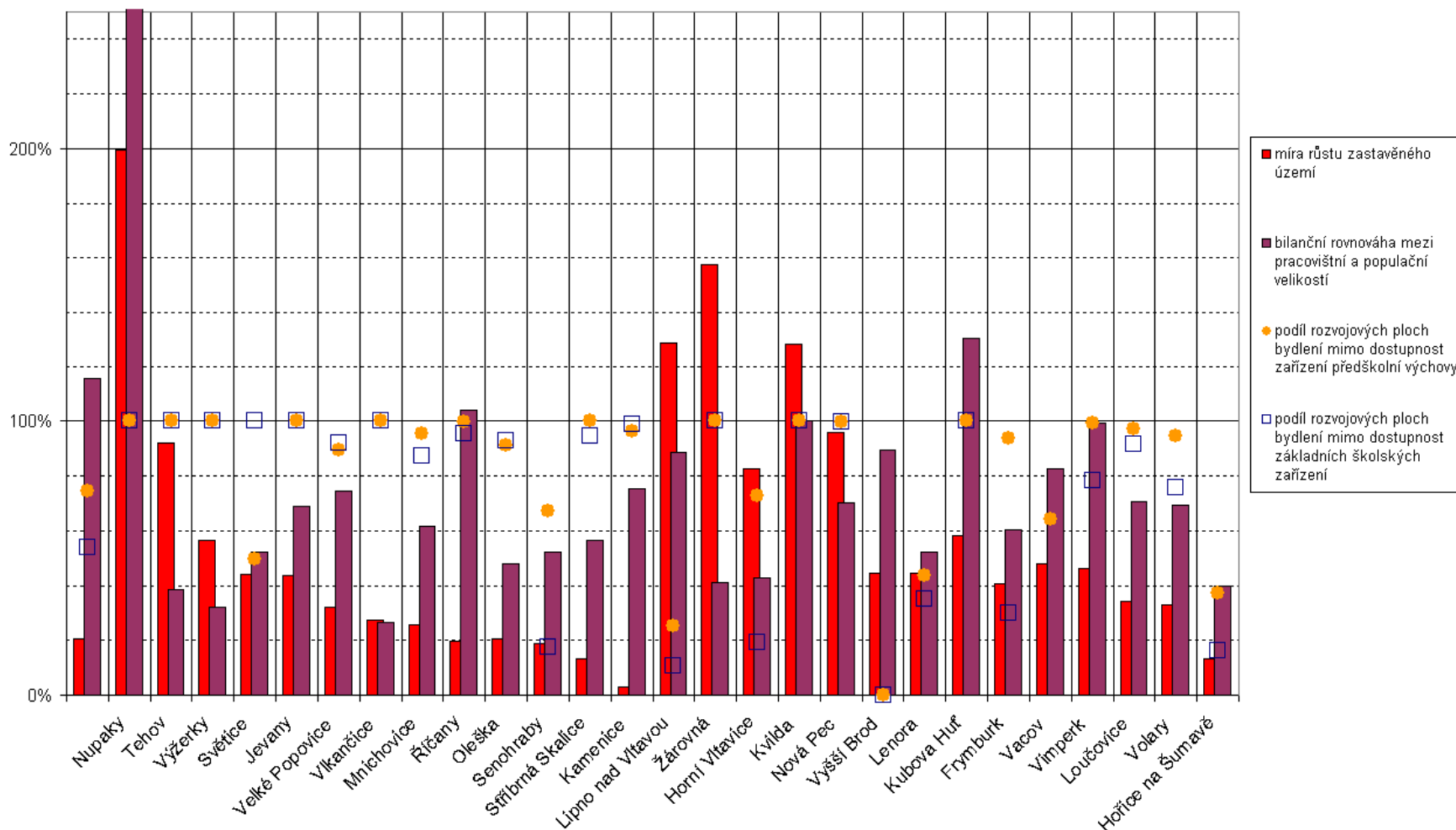

- podíl rozvojových ploch bydlení mimo 400m dostupnost zařízení předškolní výchovy
- podíl rozvojových ploch bydlení mimo 600m dostupnost základních školských zařízení

Soudržnost mezi sociálními skupinami a regiony a sociální prostupnost

Jaký územní rozvoj je (NE)udržitelný?

Plánovaný růst zastavěného území obcí, jejich funkční vyváženost a vybavení veřejnými infrastrukturami

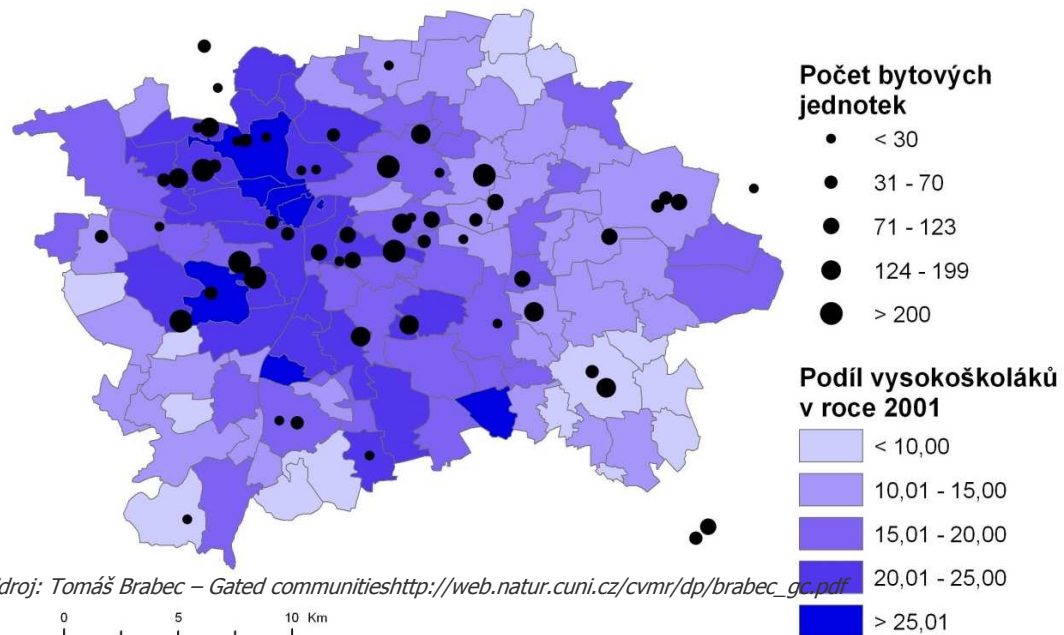

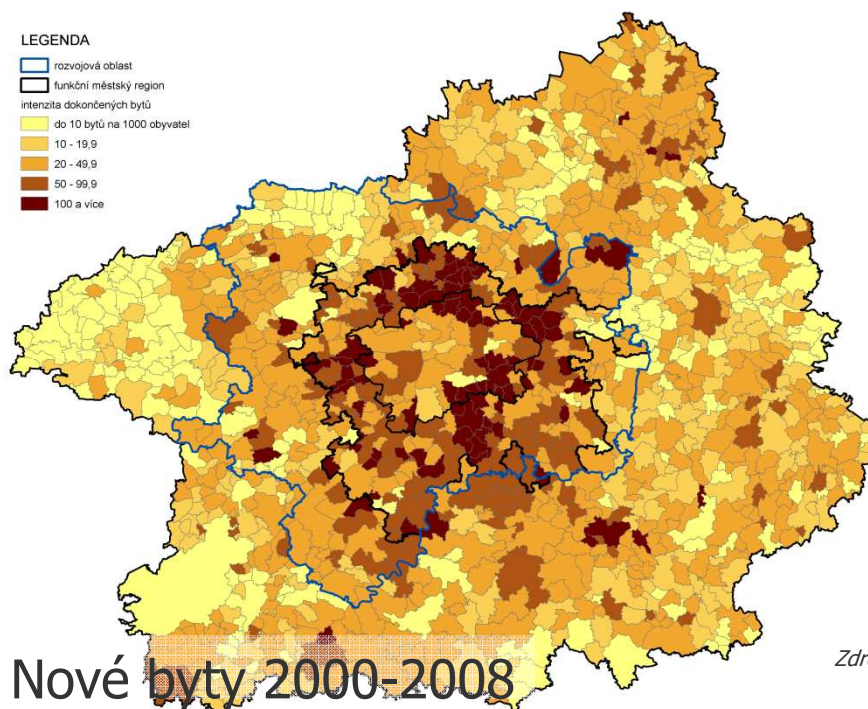
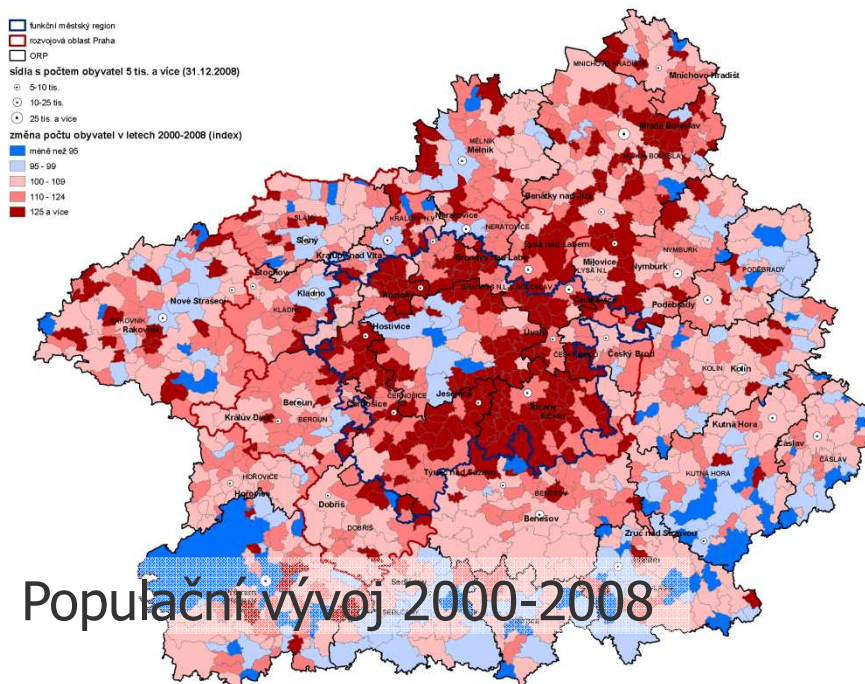
Zdroj: WD-07-07-4 Koncepce územního plánování a disparity v území

Gated communities X ghetta

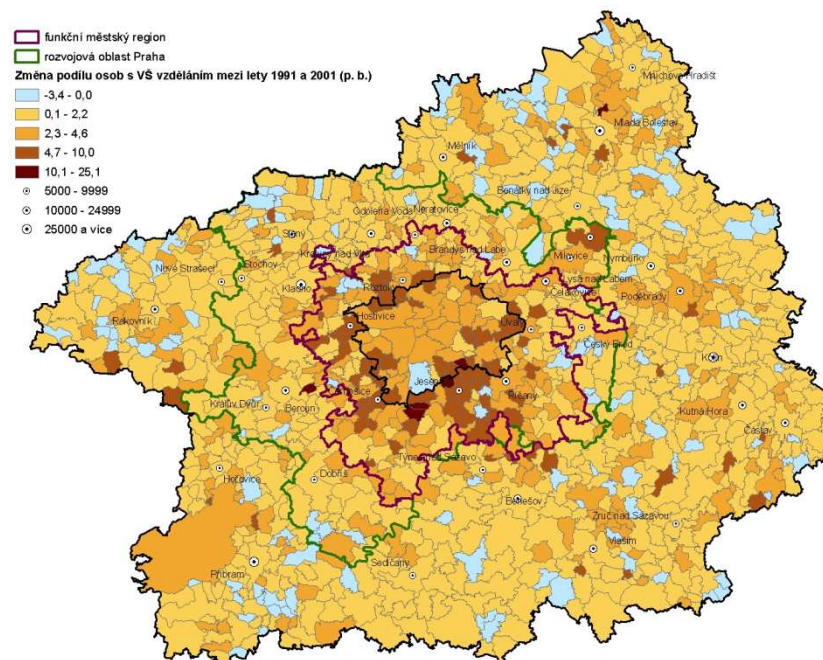

Gated communities, jejich velikost a rozmístění v Praze

Změna podílu vysokoškoláků 1991-2001

Zdroj: ČSÚ Praha www.czso.cz

Možnosti prosazovat udržitelný rozvoj území

„tvrdé“ – právní nástroje

stavební zákon → územní plánování

- udržitelný rozvoj je cílem územního plánování
- Politika územního rozvoje (ČR) je závazná pro veškeré plánování a rozhodování v území
- územně analytické podklady krajů a obcí
 - obsahují Rozbor udržitelného rozvoje
 - povinně se každé 2 roky úplně aktualizují
 - vymezují problémy k řešení v územních plánech

„měkké“

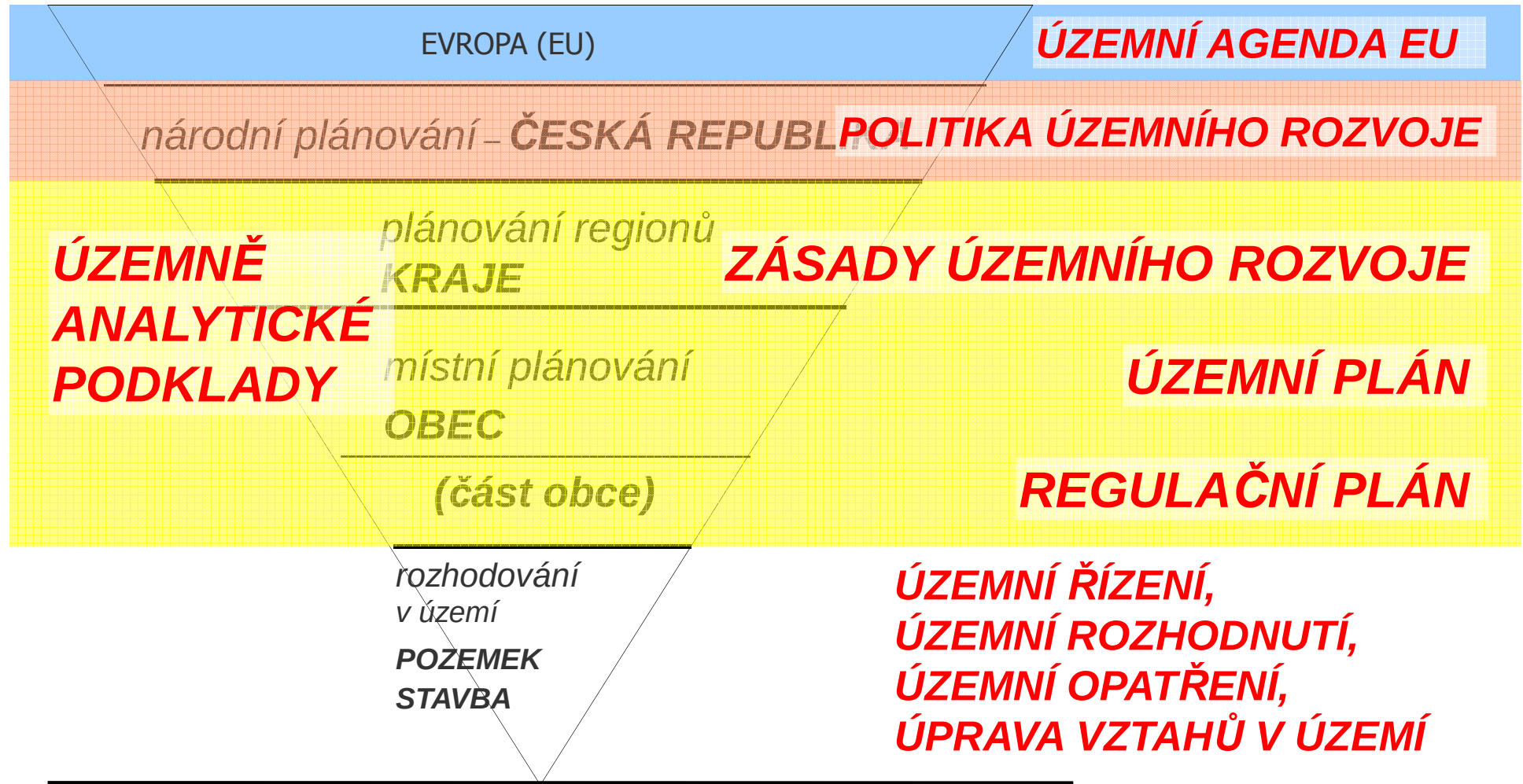
informace ↔ participace

- paradox neinformace / dezinformace v informační společnosti
- generační sobectví (po nás potopa)
- místní sobectví (obdoba tragédie obecní pastviny)

→ *informovaná participace*

→ *vyváženost práva a zodpovědnosti*

Působnost nástrojů územního plánování

Politika územního rozvoje (2008)

(15) Předcházet při změnách nebo vytváření urbánního prostředí **prostorově sociální segregaci** s negativními vlivy na sociální soudržnost obyvatel. Analyzovat hlavní mechanismy, jimiž k segregaci dochází, zvažovat existující a potenciální důsledky a navrhnout při územně plánovací činnosti řešení, vhodná pro prevenci nežádoucí míry segregace nebo snížení její úrovně.

(19) Vytvářet předpoklady pro **nové využívání opuštěných areálů** a ploch (tzv. **brownfields** průmyslového, zemědělského, vojenského a jiného původu) s ohledem na požadavek hospodárně využívat zastavěné území a zajistit ochranu nezastavěného území. Cílem je hospodárné využívání území, které je ve svých důsledcích úsporné v nárocích na veřejné rozpočty na dopravu a energie a které omezuje živelné a architektonicky nekvalitní formy suburbanizace.

(28) Pro zajištění kvality života obyvatel zohledňovat nároky dalšího vývoje území, požadovat jeho řešení ve všech potřebných dlouhodobých souvislostech, včetně nároků na **veřejnou infrastrukturu**. Návrh a ochranu kvalitních městských prostorů a veřejné infrastruktury je nutné řešit ve spolupráci veřejného i soukromého sektoru s veřejností.

(32) Při stanovování urbanistické koncepce posoudit kvalitu **bytového fondu ve znevýhodněných městských částech** a v souladu s požadavky na kvalitní městské struktury, zdravé prostředí a účinnou infrastrukturu věnovat pozornost vymezení ploch přestavby.

*závazné pro všechny
druhy územně
plánovací
dokumentace a pro
veškeré rozhodování
v území*

Témata analýz pro Rozbor udržitelného rozvoje území

příznivé životní prostředí (environmentální pilíř)	soudržnost společenství obyvatel území (sociální pilíř)	hospodářský rozvoj území (ekonomický pilíř)
• Horninové prostředí a geologie • Vodní režim • Hygiena životního prostředí • Ochrana přírody a krajiny • Zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkcí lesa	• Veřejná dopravní a technická infrastruktura • Socio-demografické podmínky • Bydlení • Rekreace	• Hospodářské podmínky <i>a rovněž relevantní údaje z témat</i> • Veřejná dopravní a technická infrastruktura • Bydlení • Rekreace

Které bydlení je udržitelné?

<i>lokalita</i>	<i>velikost pozemku</i>	<i>druh domu</i>	<i>zdroj energie pro vytápění</i>	<i>pracoviště</i>
<i>samota u lesa 60 km od města</i>	<i>1500 m²</i>	<i>bývalá hájovna</i>	<i>dřevní odpad</i>	<i>ve městě – nutno dojíždět autem</i>
<i>obytný satelit 25 km od města</i>	<i>800 m²</i>	<i>nový rodinný dům, dřevostavba izolovaná slámovými balíky</i>	<i>pasivní dům s geotermálním vrtem a kolektory</i>	<i>ve městě – nutno dojíždět autem</i>
<i>sídliště na okraji města</i>	<i>byt 68 m²</i>	<i>8 podlaží</i>	<i>centrální zdroj tepla a TUV, zateplený dům s měřiči spotřeby</i>	<i>v centru města – nejvýhodnější je jezdit MHD</i>
<i>bloková zástavba na malém městě</i>	<i>byt 90 m²</i>	<i>4 podlaží</i>	<i>plyn – lokální ohřev, dům nelze zateplit</i>	<i>v centru města – dá se dojít pěšky nebo na kole</i>

děkuji za pozornost

maier@fzp.czu.cz